

Het Lezerscollectief

Samen Lezen doe je niet alleen

TEKST Bea De Rouck /// FOTO'S Stef Dehantschutter

Mensen samen brengen rond grote literatuur doet iets met hen. Het lezen van goede verhalen maakt hen niet alleen sterker maar leert hen ook hoe ze anders naar de dingen kunnen kijken. Bijzonder jammer dus dat niet iedereen er toegang toe heeft! Of toch?

Het verhaal van Dr. Jane Davis

Op een dag, ergens in 2001, is Jane Davis op weg naar haar werk aan de universiteit in Liverpool. In een wat achtergestelde buurt staat ze aan te schuiven voor het rode licht. Ze ziet een tafereeltje van een peuter met mama en oma. Het roept een versreng van de bekende dichter Wordsworth bij haar op. En plots realiseert ze zich dat noch dit kind, noch mama of oma, waarschijnlijk nooit de kans zullen krijgen om een poëzievers tot leven te zien komen. Het stemt haar treurig. Jane Davis groeide zelf op in een gebroken gezin waar ruzie en alcohol de scepter zwaaiden. Als kind probeerde Jane hieraan te ontsnappen door zich in de plaatselijke bibliotheek te verschansen. Boeken werden haar vrienden. Zij openden voor haar een andere wereld en de verhalen hielpen haar te begrijpen wat er met haar gebeurde. Zo belandde ze toch nog aan de universiteit om er Engelse literatuur te studeren.

Het tafereeltje bij het stoplicht in Liverpool triggert haar om iets heel concreets te ondernemen om grote literatuur ook tot bij 'kleine' mensen te brengen. Zij beseft dat de kracht van literatuur, precies zoals ze dit zelf heeft ervaren, ook voor anderen heel

wat kan betekenen. Goede verhalen kunnen helpen om het leven te begrijpen, sterker te worden, beslissingen te nemen, verbinding te maken met anderen en hun omgeving.

Samen lezen

"Jane Davis ontwikkelde een methode waarin het samen lezen centraal staat", vertelt Dirk Terryn. Hij is oprichter-bestuurder van het Lezerscollectief in Vlaanderen.

"Het Lezerscollectief in Vlaanderen is geïnspireerd door The Reader Organisation van Jane Davis. In Engeland begeleidt The Reader Organisation inmiddels meer dan vierhonderd leesgroepen. Deze zijn te vinden in verzorgingshuizen, gevangenissen, psychiatrische instellingen, buurthuizen, bibliotheken en bedrijven.

Sinds 2014 zijn wij ook in Vlaanderen gestart met leesgroepen naar het model van Jane Davis. Ook bij ons zijn er heel wat mensen die nooit in aanraking komen met boeken. Mensen die het moeilijk hebben, maar niet hoog geschoold zijn of over geen geld beschikken voor een universitaire opleiding. Jane Davis begreep dat deze mensen zelden een stap over de drempel van de plaatselijke bibliotheek zetten. Zij is letterlijk zelf naar hen toe gestapt, nodigde hen uit voor een kopje thee en wat zoets in de bibliotheek. In gevangenissen 'verleidde' zij de gedetineerden met een bacon sandwich in een wat gezelligere ruimte dan hun besloten cel. Omdat zijzelf ook in kansarmoede is opgegroeid, herkende zij patronen en was haar 'opstand' ook erg geloofwaardig.

“Luidop lezen vertraagt sowieso al het verhaal. Je leest minder en je leest meer details.”

Leesgroepen worden samen-gebracht op een gezellige plek. Anders dan in traditionele leesgroepen waar de deelnemers vooraf het boek hebben gelezen – wordt bij het Samen Lezen de tekst op het moment zelf luidop voorgelezen en besproken. Het gaat hier niet om een literaire analyse van de tekst, maar om de

beleving en de manier waarop de deelnemers hun leven ervaren. Subsidie van de overheid of een sponsor maakt het mogelijk om vrijwilligers een opleiding te laten volgen en te trainen in de ‘methode Davis’.

Samen zijn wij slim

“Bedoeling van het Lezerscollectief is om de schat aan wereldliteratuur te ontsluiten voor een breed publiek. Geen enkele schrijver schrijft enkel voor een academisch geschoold publiek. Wij gaan voor een wereld waarin iedereen toegang heeft tot de literatuur. Ieder verhaal is bijzonder in zijn gelaagdheid. Wat Davis heel goed door had was dat het luidop lezen een verhaal, tekst of gedicht toegankelijker maakt. Je hoeft hiervoor niet persé geletterd te zijn. Luidop lezen vertraagt sowieso al het verhaal. Je leest minder en je leest meer details. Zoals het anders is om door een landschap te wandelen dan te fietsen: je hebt veel meer gezien!

Bovendien ontstaat het gevoel van ‘samen zijn wij slim’. Iedereen kan op zijn manier een inbreng doen als hij dat wenst. Zo word ik geholpen door wat jij in de tekst leest en ontdekt en jij omgekeerd door mij. De leesbegeleider is erop getraind om uit te nodigen tot uitwisseling van gedachten, zonder druk uit te oefenen. Niets is juist of fout. Er is niet één waarheid. Er bestaan evenveel lezingen van de tekst als dat er deelnemers zijn.”

Eén tekst, vele lagen

“Leesbegeleiders kiezen zelf de teksten en gedichten waarmee ze aan de slag willen. Iets dat hen goed ligt maar wel een verhaal dat ‘gelaagd’ is. Een tekst die enkel maar over rouw of enkel

over rechtvaardigheid gaat, laat maar één lezing toe. Dat is niet interessant. Veel boeiender is het als een tekst meerdere dingen aanraakt en hierdoor ook door iedereen anders wordt gelezen. Op die manier worden de deelnemers ook een beetje lezers ‘van elkaar’.

“Een bepaald verhaal kan bij mensen met beginnende dementie het geheugen prikkelen.”

Het Lezerscollectief stelt ook zelf boeken samen waarin teksten en poëzie gesuggereerd worden. De keuze richt zich niet zozeer tot bepaalde doelgroepen maar de teksten worden vooraf uitgetoetst. Er wordt nagegaan of het verhaal het gesprek voldoende ‘opent’ bij de lezers. Maar vooral de gelaagdheid is essentieel.

Ervaring kan bijvoorbeeld ook leren dat een bepaald verhaal bij mensen met beginnende dementie het geheugen prikkelt. Een meerwaarde dus om deze teksten of gedichten te gebruiken in leesgroepen in een woonzorgcentrum.”

Veilig in mijn groep

“Leesgroepen tellen nooit meer dan twaalf deelnemers. Wij lezen in een school, een bibliotheek, cultuurcentrum,

Dirk Terryn: "Het Lezerscollectief wil de schat aan wereldliteratuur ontsluiten voor een breed publiek."

dokterspraktijk waar iedereen kan deelnemen. Soms zijn de leesgroepen meer gesloten: woonzorgcentra, revalidatiecentra, egg's, beschut wonen. Tijdens een leesbijeenkomst worden een kortverhaal en een gedicht luidop gelezen. Een samenkomst creëert gezelligheid maar het is vooral de tekst die centraal staat. Het verhaal biedt ook structuur en houvast wanneer het gesprek te ver afglijdt of een deelnemer te veel gaat freewheelen.

Een tekst biedt ook veiligheid. Soms kan iemand via het verhaal of via een personage uit het verhaal iets verwoorden, waarin hij anders niet slaagt. Sommigen herkennen zichzelf in een bepaalde figuur uit het verhaal of ze herkennen een situatie die ze zelf hebben meegemaakt. Het gesprek geeft hen de ruimte om hierover te ventileren. Tegelijk helpt het om los te laten. 'De moeder in het voorgelezen verhaal is precies als mijn moeder Maar verder in het verhaal blijkt het toch over een heel andere moeder te gaan. En de dochter uit het verhaal pakt het helemaal anders aan dan ikzelf ...'

Samen Lezen laat je toe om verder op iets door te gaan of om het stilletjes te laten passeren. Een ervaren leesbegeleider heeft ook oog voor wie misschien niets zegt omdat hij zich laat overstemmen door de anderen.

Samen Lezen leert je ook genuanceerd te kijken: een gebeurtenis in het verhaal kan bij jou heftige reactie teweegbrengen terwijl je buurvrouw rechts er lichtjes overheen gaat."

Waar er zoal samen wordt gelezen... mèt resultaat

Onderwijs

94 procent van de kinderen leest meer na deelname aan een wekelijkse samenleesgroep. 80 procent van de leerkrachten voelen zich na het volgen van een opleiding samen lezen, beter in staat om hun leerlingen in leesplezier te begeleiden.

Geestelijke Gezondheid

(psychiatrische instellingen, beschut wonen, CGG's, TEJO)

83 procent ervaart een positief effect van lezen op het gemoed.

Senioren en dementie

(Woonzorgcentra, dienstencentra)

Verplegend personeel en familie ervaren een gunstig effect in het activeren van het geheugen via de verhalen.

Detentie

(Samenleesactiviteiten in de Vlaamse gevangenissen en arresthuizen)

48 procent toont verbetering in sociaal en emotioneel gedrag

info@lezerscollectief.be

www.lezerscollectief.be

"Wij zijn geen therapeuten en leesbegeleiders krijgen geen therapeutische opleiding. Maar het Lezerscollectief organiseert activiteiten die er toe doen. Zo verwoordde een deelnemster het op een keer. Het gaat over essentiële dingen. Het is therapeutisch zoals een goed vriendengesprek dat is of zoals een goed boek of gedicht een therapeutische waarde heeft. Eén van onze medeoprichters is psychiater. Hij erkent dat patiënten soms aangeven méér baat te hebben bij de leesgroep dan bij de groepstherapie. Misschien omdat het minder dwingend is? Dat is de luxe van de leesgroep: het is een vorm van ontmoeten. Er wordt vertrokken vanuit verhalen om ... op verhaal te komen. Maar zoals Dirk De Wachter het zegt: leesbegeleiders moeten wel weten waarmee ze bezig zijn. Je moet geen knoeiers afsturen op kwetsbare mensen ...!" ●●●